

NIKOLA BUBLE

MILJENKO GRGIĆ: GLAZBENA KULTURA U SPLITSKOJ
KATEDRALI 1750.-1940.

IZDAVAČ: HRVATSKO MUZIKOLOŠKO DRUŠTVO, ZAGREB, 1997. 243. STR. UREDNIK: STANISLAV TUKSAR

Dosadašnja istraživanja su pokazala kako je obalna i otočka Dalmacija, odnosno, shvaćeno šire, južna Hrvatska, dala vrijednih pa i izuzetnih rezultata na području glazbene umjetnosti i kulture. Dotično područje posebno se istaklo obiljem gradiva koje svojim većim dijelom i nije proučavano nego je tek registrirano ili pak nije čak ni to. Dr. Miljenko Grgić je hrabro iskoraknuo u tamu splitske glazbene prošlosti da bi najposlije hrvatsku muzikologiju podario hvalevrijednim prinosom.

Autor knjige *Glazbena kultura u splitskoj katedrali 1750-1940.* dobro je poznat hrvatskoj, poglavito dalmatinskoj znanstvenoj i kulturnoj javnosti po svojim radovima putem kojih je očitovao svoja istraživanja s područja hrvatske glazbene prošlosti. U svom najnovijem objavljenom radu daje sintetski pregled glazbene kulture u splitskoj katedrali u vremenskom periodu od blizu 200 godina, odnosno od 1750. do 1940. Autor obrazlaže glazbenu kulturu druge polovice 18., cijelog 19. i prve polovice 20. stoljeća. Dragocjena je širina glede vremenskog perioda jer obuhvaća vrijeme u kojem je urbano fizičko i duhovno oblikovanje stvorilo prepoznatljiv identitet Splita, grada dubokog mediteranskog pečata, te vrijeme prve polovice 20. stoljeća kada se taj identitet počima rastakati i nepovratno nestajati. Dakle, rad obuhvaća period u kojem su glazbenici, profesionalci i amateri, svojim talentiranim marom uzmagli da bogata glazbena tradicija ovog podneblja ne posustane u svom hodu, period u kojem su to mogli postići samo u dosluhu sa svojom sredinom, pa sve do vremena kada se osjeća gubitak vrijednosti jednog vremena koji uzmiče pred nadolazećom kulturom prepoznatljivog nazadnjačkog predznaka. Knjiga dr. sc. Miljenka Grgića, docenta na Umjetničkoj akademiji Sveučilišta u Splitu, se može cijeliti iz više gledišta. Prije svega povijesnog, kulturološkog, muzikološkog i crkvenog. Za iznenaditi se koliko su dragocjeni prinosi iz svakog navedenog gledišta posebno. Stoga nije uputno favorizirati samo neka, jer se onda zasjenjuju druga i knjiga se na taj način ne može sagledati u svojoj punini.

Kao i svako djelo i ovo očituje autorove muzikološke, estetske, sociološke i filozofske poglede na glazbu i njen krajnji smisao i ulogu u društvu. Posebice su u tom smislu drage i dobrodošle moguće analogije ondašnjih glazbenih

prilika s ovim suvremenim, današnjim stanjem glede glazbene kulture na području grada Splita (negdje je to implicite, a ponegdje eksplicite izraženo). Dakako da je dragocjeno i danas najprihvatljivije da autor u svojim razmatranjima pristupa istraživačkom radu tretirajući predmet svog interesa u kulturi ili kao kulturu. U takvom pristupu je latentno nazočno njegovo nagnuće da glazbu promatra kao povijesno-sociološki fenomen. Dr. Miljenko Grgić tradiciju tretira kao dinamičku kategoriju podastirući je kao povijesnu tvorevinu i držeći je duhovnom glazbenom činjenicom koju je nemoguće promatrati izvan povijesti i društvenog konteksta jer u tom slučaju, poznato je, ne bi razlikovali određene vrste govora od pjevanja ili pak elektronsku glazbu od tvorničke sirene.

Ova knjiga veseli jer naša muzikologija, osim do danas uistinu pojedinačnih slučajeva, putem nje afirmira pristup koji na glazbu ne gleda kao predmet koji samo pruža dokaze o umjetničkim domašajima ili pak o estetskoj impotenciji, već je drži mogućnošću koja je u stanju očitovati mnogostruke vrijednosti ljudskog duha, svjedokom onog stanja nužnosti koje je projicira kao inokaz društvene, te istovremeno, i povijesne forme mišljenja.

Dr. Miljenko Grgić ovom knjigom posvjedočuje da je značajna akvizicija hrvatske muzikologije. Njegovo izlaganje se odlikuje jasnoćom, kulturom izražavanja i bogatim repertoarom stručne terminologije. Rad očituje minucioznu analizu, zaključci počivaju na čvrstim temeljima, te poglavito razotkriva autora koji se odlikuje svjesnošću, marljivošću, te zavidnom radnom energijom.

Sigurno da je objavljivanjem ovog djela hrvatska kultura i znanost višestruko obogaćena. Ponajprije stoga, jer predstavlja sadržajan kulturološki i znanstveni prinos, jer se na ovaj način jedan uistinu vrijedan segment svekolike kulture na hrvatskim prostorima, dokument splitskih kulturoloških i uljudbenih postignuća spašava od zaborava. Najposlije, građa sabrana u Grgićevoj knjizi iako pročešljana znanstvenom metodom ostaje, takva kakva jest, izvorištem za daljnje interpretacije stručnjaka.

Zvanična crkva hoće da djela sakralne glazbe imaju visoku umjetničku vrijednost. Barem se tako javno deklarira. Liturgijska glazba, da bi bila ono što se očekuje, mora sadržavati tri uvjeta: mora biti sveta, prava umjetnost i najposlije općenita. Upravo na tom tragu je i djelo dr. Grgića. Mnogo toga glede navedenog mudro, između redaka, a za boljitak glazbene kulture u crkvama priloženo je u ovoj knjizi. Moguće je mnoštvo korisnih zaključaka. Pitanja kapelnika, orguljaša, poslužnika kod orgulja, pjevača, diletanata, profesionalaca i inih drugih čimbenika koji mogu utjecati na razinu glazbene kulture u crkvama je majstorski podastrto. Upravo u toj činjenici vidim visoku praktičnu korist ove knjige, dakako, ukoliko, ako ne u naše vrijeme a ono barem u neko buduće, naiđe na plodno tlo.

Ima u knjizi i više drugih, samo na prvi pogled, manje važnih podataka. Spomenimo npr., dr. Grgić zapaža kako se u crkvenom pjevanju odnosno u repertoarima crkvenih zborova još u 18. stoljeću mogu nazrijeti prapočeci oblikovanja klapskog glazbenog izričaja. Također upoznajemo Julija Bajamontija kao melografa (što je otprije poznato ali se na ovom mjestu u drugačijem kontekstu prikazuje), a djelo upozorava i na činjenicu kako u Bajamontijevim skladbama, kao i u skladbama njegovog suvremenika Ivana Jeličića, ima više citata narodne glazbe.

Na temelju osobnih impresija neka nam bude dozvoljeno iskreno čestitati dr. Miljenku Grgiću na njegovom prinosu kako splitskoj tako i svekolikoj hrvatskoj muzikološkoj znanosti.

* Nagrada Hrvatskog društva skladatelja **Josip Andreis** 12. 06. 1998. dodijeljena je dr. sc. **Miljenku Grgiću** za knjigu *Glazbena kultura u splitskoj katedrali 1750-1940*.